ORYGINALNY ARTYKUŁ NAUKOWY

Rozprawy Społeczne 2018, Tom 12, Nr 1
ISSN 2081-6081

SYTUACJA SPOŁECZNO-EKONOMICZNA STUDENTÓW W KONTEKŚCIE WYBORU KIERUNKU STUDIÓW

STUDENTS' SOCIO-ECONOMIC SITUATION AND CHOOSING A DEGREE COURSE

Agnieszka Smarzewska[1(A,B,C,D,E)], **Ewelina Melaniuk**[1(B,E)], **Adam Szepeluk**[1(B,C)]

[1]Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Smarzewska, A., Melaniuk, E., Szepeluk, A. (2018). Sytuacja społeczno-ekonomiczna studentów w kontekście wyboru kierunku studiów. *Rozprawy Społeczne, 12*(1), 59-65. https://doi.org/10.29316/rs.2018.07

Wkład autorów:
A. Zaplanowanie badań
B. Zebranie danych
C. Dane – analiza i statystyki
D. Interpretacja danych
E. Przygotowanie artykułu
F. Wyszukiwanie i analiza literatury
G. Zebranie funduszy

Streszczenie

Wstęp. Wybór kierunku studiów przez kandydata można analizować w odniesieniu do jego statusu ekonomicznego. Celem artykułu było zbadanie wpływu sytuacji społeczno-ekonomicznej studenta na wybór kierunku studiów.
Materiał i metody. Ankietą objęto 514 studentów pierwszego roku PSW im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.
Wyniki. W wyniku analiz stwierdzono, iż najkorzystniejszą sytuację materialną posiadali studenci kierunku ratownictwo medyczne, najmniej korzystną zaś na filologii, specjalność filologia rosyjska. U blisko 70,0% badanych oboje rodzice pracują i osiągają stałe dochody. Średni poziom dochodu netto na jedną osobę wyniósł 810,00 zł. Gospodarstwo domowe studenta liczyło średnio 3,9 osoby.
Wnioski. Student PSW posiada dochody na 1 osobę w gospodarstwie domowym na poziomie do 1000 zł (blisko o 30% niższe niż przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w 2015 r. – GUS, 2016 w Polsce), z 3-4 osobami w gospodarstwie domowym, w którym oboje rodziców są aktywni zawodowo, głównie jako zatrudnieni u kogoś.

Słowa kluczowe: student, wybór kierunku studiów, status materialny

Summary

Introduction. The moment students choose their degree course allows for analysing their economic situation. The aim of the article was to research the impact of socio-economic conditions on students' selection of the degree course.
Material and methods. The survey involved 514 first-year students of Pope John Paul II State School of Higher Education in Biała Podlaska.
Results. In the research process, it was found that Emergency Medicine Department conducted the best analysis of the financial situation of students, whereas the students of Russian Philology Department were the least tested ones. In nearly 70.0% of the respondents, both parents work, having a steady income. The average level of net income amounted to PLN 810,00 per capita. The student's household consisted of, on average, 3.9 persons.
Conclusions. The average PSW student's income per capita in the household falls in the range of up to PLN 1000, i.e. nearly 30% lower than the disposible monthly income per capita in 2015 (the Polish Central Statistical Office, 2016), with 3-4 persons in the household, in which both parents are professionally active.

Keywords: student, choosing a degree course, material status

Tabele: 2
Ryciny: 6
Literatura: 20
Otrzymano: marzec 2017
Zaakceptowano: maj 2017

Wstęp

Międzynarodowa Komisja do spraw Edukacji dla XXI wieku w Raporcie dla UNESCO sprecyzowała "Cztery filary edukacji" zaznaczając, że "Edukacja winna przekazywać skutecznie i masowo coraz więcej wiedzy i umiejętności, które ewoluują, adekwatnych do kognitywnych cywilizacji bowiem są one podstawą kompetencji jutra" (Międzynarodowa Komisja do spraw Edukacji dla XXI wieku pod przewodnictwem Jacques'a Delorsa, 1998). Pozwala to rozumieć edukację jako proces nauki szkolnej zakończonej dyplomem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe, służy osiąganiu sukcesu materialnego oraz prestiżu społecznego (Michałowska, 2013, s. 17). Dodatkowo, jak wskazują wyniki badań poziom wykształcenia skorelowany jest z rozwojem indywidualistycznych standardów wartościowania (Mandrosz, 2002, Jakubowska, 2004, Gasparski, 2004).

Adres korespondencyjny: Agnieszka Smarzewska, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Wydział Nauk Ekonomicznych i Technicznych, Katedra Ekonomii i Zarządzania, Zakład Bezpieczeństwa Narodowego, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, e-mail: a.smarzewska@pswbp.pl, tel.: 83 3449900
Copyright by: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Agnieszka Smarzewska, Ewelina Melaniuk, Adam Szepeluk
Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Podczas Posiedzenia Sejmu RP w dniu 11 listopada 1997 roku Jerzy Buzek w trakcie głoszenia exposé stwierdził, że "...Edukacja jest najlepszym sposobem wyrównania szans życiowych" (Buzek, 1997). Na znaczącą rolę wykształcenia wyższego w uzyskaniu stabilnej, dobrze profitowanej pracy, a w konsekwencji polepszenia sytuacji materialnej już wiele lat temu wskazywała m.in. Halina Wróżyńska (Wróżyńska, 2007, s. 26).

Określenie motywów, decydujących o wyborze kierunku studiów oraz uczelni, wskazanie źródeł poszukiwania informacji na ten temat, a także oczekiwań studentów w zakresie oferty edukacyjnej, społecznej i kulturalnej to wybrane aspekty jakości kształcenia. Zgodność oczekiwań kandydatów ubiegających się o przyjęcie na studia z procesem kształcenia oraz późniejszą pracą zawodową to ważny element zapewnienia poczucia zadowolenia ze studiowania oraz wykonywania zawodu (Smoleń, 2014, s. 32; Diwan i in., 2013; Piecuch i in., 2013; Kusurkar i in., 2011), a tym samym zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa (Stewart, Shields, Hwang, 2016; Polcyn-Radomska, 2014).

Zdaniem niektórych autorów wybór zawodu/kierunku studiów zależy od sytuacji społeczno-ekonomicznej kandydata na studia/studenta oraz możliwości kreatywnego rozwoju (Wasielewski, 2012, s. 79-82; Pemmer, 2009; Heim, 1996). W obecnych uwarunkowaniach gospodarczych i społecznych coraz częściej preferowane są wartości materialne a także stałość pracy (Kosiba, Madejski, Jaworski 2014, s. 76; Kucharski, Ligocka 2012, s. 47).

Wyniki badań Instytutu Badań Edukacyjnych wskazują, że zamożność gospodarstwa domowego ma znaczenie przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych w zakresie nakładów na edukację, w różnorodnych wymiarach wykluczenia społecznego w obszarze dochodów, a także rezygnacji z różnego typu dóbr i usług. Z drugiej strony dochody osiągane przez osoby są zależne od osiągniętego poziomu wykształcenia (Chłoń-Domińczak, 2015, s. 105). Poziom przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w zaokrągleniu do 1 zł wyniósł w 2015 r. 1386 zł i był realnie wyższy o 4,3% od dochodu z roku 2014 (GUS, 2016).

Celem artykułu jest analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej studentów w kontekście dokonanego wyboru kierunku studiów.

Materiał i metody

Dnia 03.10.2016 r. wśród studentów pierwszego roku przeprowadzono badanie za pomocą kwestionariusza ankiety elektronicznej, stanowiącego załącznik 33 do Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. W badaniu wzięło udział 514 studentów, co stanowiło 62,1% ogółu (tabela 1). Na pierwszym roku studiów status studenta posiadało 828 osób. Wyniki badań poddano analizie statystycznej przy użyciu programu STATISTICA10.

Tabela 1. Charakterystyka badanej grupy

Zmienna	n	%
Płeć		
kobiety	318	61,9
mężczyźni	196	38,1
Miejsce zamieszkania		
wieś	267	51,9
miasto	247	48,1
Narodowość		
Polska	444	86,4
Obcokrajowiec	70	13,6
Wiek	$\bar{x}$=20,6±3,2	

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tabeli 1 blisko 2/3 respondentów stanowiły kobiety, badani byli w większości narodowości polskiej (86,4%). W badaniu udział wzięli w zbliżonej proporcji mieszkańcy wsi i miasta (odpowiednio 51,9% i 48,1%). Średni wiek studentów wyniósł 20,6 lat.

Uwzględniając kierunki studiów, najwięcej respondentów rozpoczęło studia na fizjoterapii (11,1%), ekonomii (10,9%) oraz finansach i rachunkowości (10,3%). W grupie obcokrajowców najpopularniejszym kierunkiem studiów była turystyka i rekreacja, gdzie 70,3% studentów stanowiły osoby innej narodowości niż polska (tabela 2).

Tabela 2. Rozkład badanych studentów I roku z uwzględnianiem kierunku studiów i narodowości

Kierunek studiów	Ogółem		W tym			
			Polacy		Obcokrajowcy	
	n	%	n	%	n	%
Bezpieczeństwo narodowe (BN)	32	6,2	29	90,6	3	9,4
Budownictwo (B)	18	3,5	17	94,4	1	5,6
Ekonomia (E)	56	10,9	51	91,1	5	8,9
Filologia angielska (FA)	31	6,0	27	87,1	4	12,9
Filologia rosyjska (FR)	10	2,0	9	90,0	1	10,0
Finanse i rachunkowość (FiR)	53	10,3	49	92,5	4	7,6
Fizjoterapia (F)	57	11,1	53	93,0	4	7,0
Informatyka (I)	32	6,2	25	78,1	7	21,9
Mechanika i budowa maszyn (MiB)	11	2,1	11	100,0	0	0,0
Pedagogika (P)	35	6,8	31	88,6	4	11,4

Pielęgniarstwo (Pi)	50	9,7	49	98,0	1	2,0
Ratownictwo Medyczne (RM)	13	2,5	12	92,3	1	7,7
Rolnictwo (R)	19	3,7	18	94,7	1	5,3
Socjologia (S)	22	4,3	21	95,5	1	4,6
Turystyka i rekreacja (TiR)	37	7,2	11	29,7	26	70,3
Zarządzanie (Z)	22	4,3	16	72,7	6	27,3
Zdrowie publiczne (ZP)	16	3,1	15	93,8	1	6,3
Ogółem	**514**	**100**	**444**	**86,4**	**70**	**13,6**

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki badań

Aby dokonać analizy sytuacji społeczno-ekonomicznej respondentów w kontekście dokonanego wyboru kierunku studiów przedstawiono w ujęciu graficznym poziom dochodu netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym, liczbę osób w gospodarstwie domowym oraz aktywność zawodową rodziców studenta.

W przypadku zadeklarowanego poziomu dochodu przez studentów stwierdzono, iż utrzymywał się on u większości badanych na poziomie do 1000,00 zł, z czego u 33,5% do 500,00 zł. U blisko 13% z nich dochód wyniósł ponad 1500,00 zł. Można przyjąć, iż średni poziom dochodu na 1 osobę w gospodarstwie domowym wyniósł 810,00 zł. (ryc. 4). Pełne zestawienie poziomu dochodów w grupie badanych przedstawiono na rycinie 1.

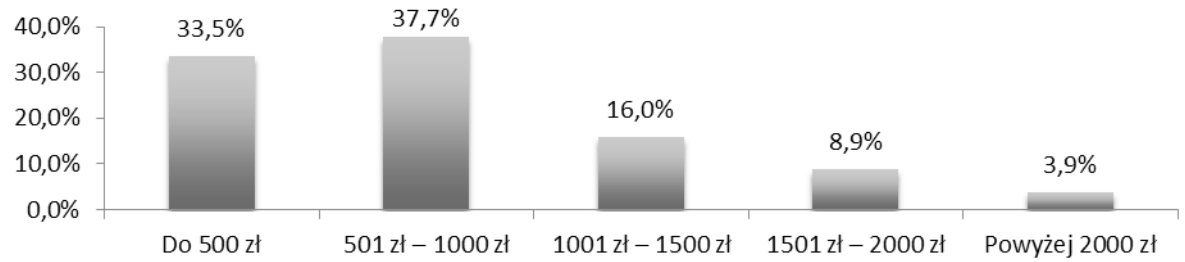

Rycina 1. Poziom dochodu netto/1 osobę w gospodarstwie domowym studentów I roku
Źródło: opracowanie własne.

Średnia liczba osób w gospodarstwie domowym wyniosła 3,9 osoby (ryc. 5), z czego należy przyjąć, iż na podstawie ryciny 2 w grupie badanych przeważały osoby pochodzące z 3-4 osobowych gospodarstw domowych. Rozkład prezentowanej zmiennej ma charakter normalny.

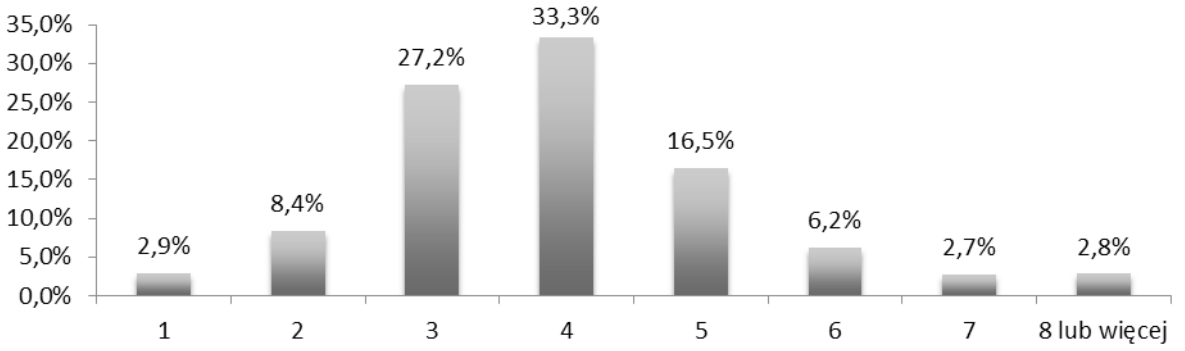

Rycina 2. Ilość osób w gospodarstwie domowym studentów I roku
Źródło: opracowanie własne.

Sytuacja rodziców w zakresie aktywności zawodowej jest na korzystnym poziomie. Zarówno ojciec, jak i matka większości badanych to osoby pracujące. Miejsce pracy rodziców studentów to głównie zatrudnienie u kogoś (średnio 46,4%), prowadzenie gospodarstwa rolnego (średnio 17,3%) oraz własna działalność gospodarcza (średnio 7,4%). W grupie rodziców bezrobotnych było średnio 17,3%, z czego o 1/3 więcej matek niż ojców. Tylko średnio 2,9% rodziców było zatrudnionych za granicą. Szczegółowa prezentacja wyników została przedstawiona na rycinie 3.

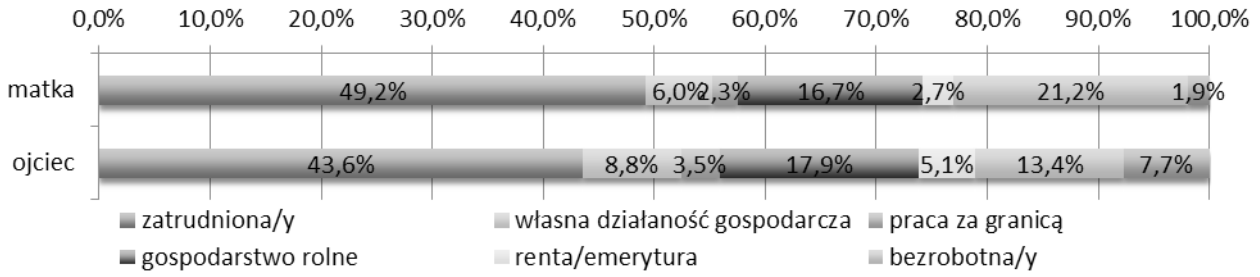

Rycina 3. Zatrudnienie rodziców studentów I roku
Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie przedstawionych danych można przyjąć, iż student rozpoczynający studia w PSW to osoba o dochodach przypadających na 1 członka w gospodarstwie domowym do 1000,00 zł, pochodzący z rodziny 3-4 osobowej, w której oboje rodziców posiada zatrudnienie.

W odniesieniu do sytuacji materialnej badanych dokonano weryfikacji poziomu dochodów w odniesieniu do kierunku studiów (ryc. 4).

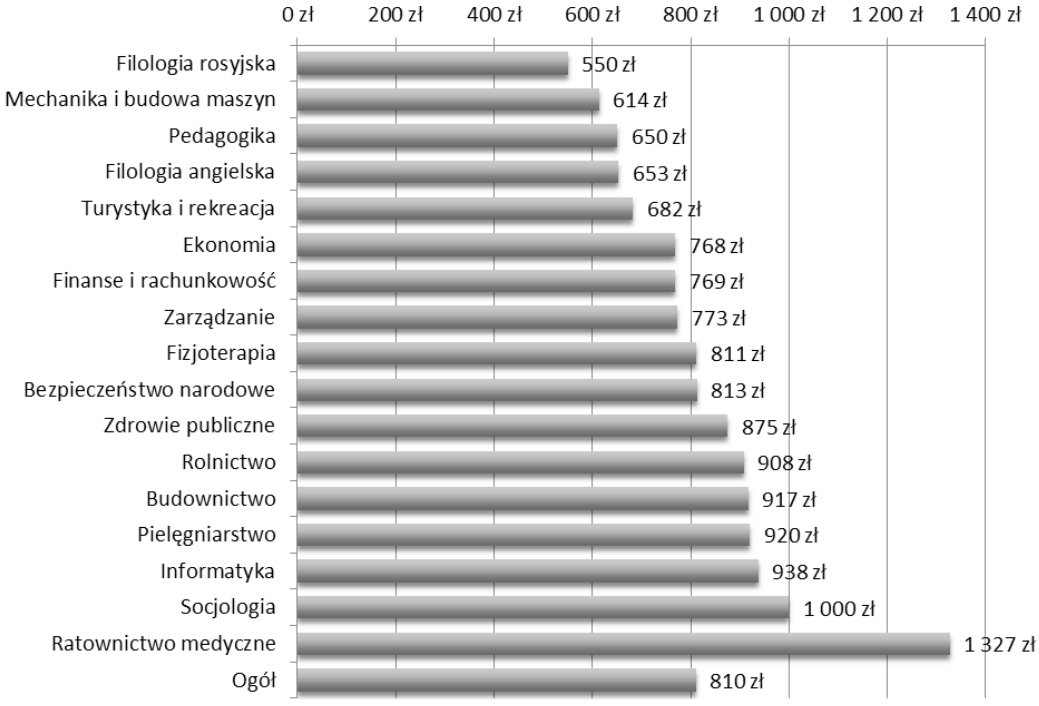

Rycina 4. Wybór kierunku studiów z uwzględnieniem średniego dochodu netto na jednego członka rodziny studenta
Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie danych zamieszczonych na rycinie 4 stwierdzono, iż najniższy średni dochód na 1 członka rodziny był w grupie studentów rozpoczynających kształcenie na kierunku filologia - specjalność filologia rosyjska - 550,00 zł, najwyższy zaś na ratownictwie medycznym - 1327,00 zł oraz socjologii - 1000,00 zł. W grupie kierunków studiów tzw. ekonomicznych zauważono zbieżność dochodów na poziomie około 770,00 zł, gdzie próbę stanowiło dla tej grupy 131 studentów. Odnosząc się do średniego poziomu dochodów stwierdzono, iż 8 kierunków znalazło się poniżej średniego poziomu dochodów, a 9 powyżej.

W przypadku średniej liczby osób w gospodarstwie domowym w odniesieniu do kierunku studiów (ryc. 5) najliczniejsze gospodarstwa domowe były u studentów wybierających kierunek studiów, taki jak rolnictwo - 4,8 osoby, bezpieczeństwo narodowe - 4,7 osoby oraz filologia specjalność filologia rosyjska - 4,5. Zaś do najmniej licznych należały kierunki: turystyka i rekreacja - 3,4 osoby oraz zdrowie publiczne i ekonomia, po 3,5 osoby.

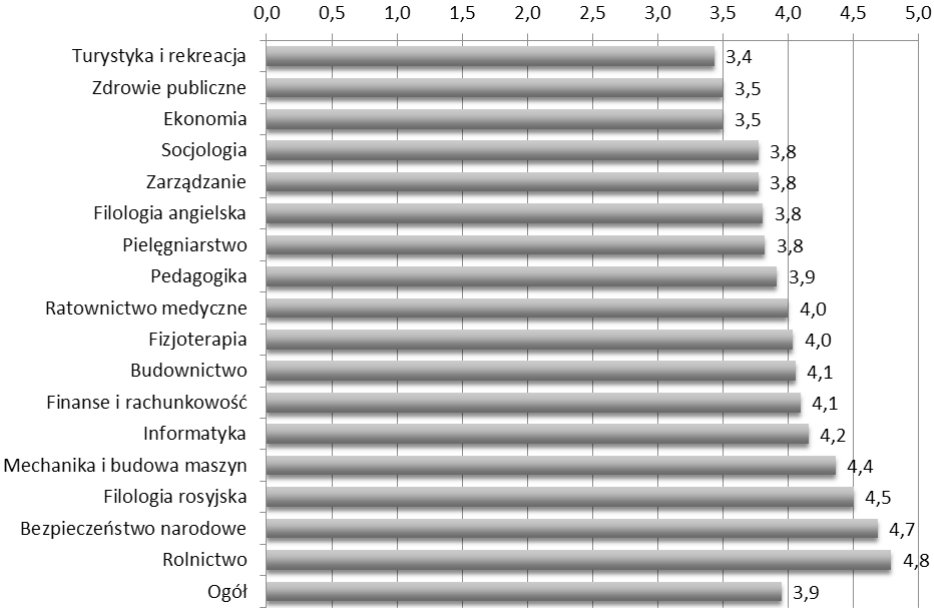

Rycina 5. Wybór kierunku studiów z uwzględnieniem liczby osób w gospodarstwie domowym studenta
Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie zestawienia średniego poziomu dochodów przypadających na 1 osobę w gospodarstwie domowym oraz średniej liczby osób w gospodarstwie domowym wyliczono przedział dochodów netto gospodarstwa domowego, który wyniósł 2475,00 zł - 5308,00 zł w badanej grupie studentów. Oznacza to, iż uzyskane dane pozwoliły stwierdzić, iż najniższy poziom dochodów rodziny studenta wyniósł 2475,00 zł, najwyższy zaś maksymalnie 5308,00 zł.

Biorąc pod uwagę aktywność zawodową rodziców studentów w odniesieniu do wybranego przez badanych kierunku studiów należy zauważyć wyraźną dywersyfikację w odpowiedziach, co tłumaczy średni poziom dochodów netto na 1 osobę w gospodarstwie domowym. Studenci podejmujący naukę na kierunku ratownictwo medyczne osiągnęli średni poziom dochodów 1327,00 zł na osobę, co wynika z posiadania przez oboje rodziców zatrudnienia u ponad 90,0% respondentów na tym kierunku studiów. Z kolei u studentów kierunku filologia, specjalność filologia rosyjska u 50,0% z nich tylko jedno z rodziców pracuje. W tej grupie studentów jest też najwyższy poziom (10,0%) rodziców bezrobotnych, co zdecydowało o najniższym średnim poziomie dochodów w rodzinie - 550,00 zł. Warto zaznaczyć, iż dla ogółu badanych średnio blisko 70% ma oboje pracujących rodziców, u 1/4 jeden z rodziców jest bezrobotny, a u 4,5% oboje rodzice są bezrobotni. Pełne zestawienie odpowiedzi zamieszczono na rycinie 6.

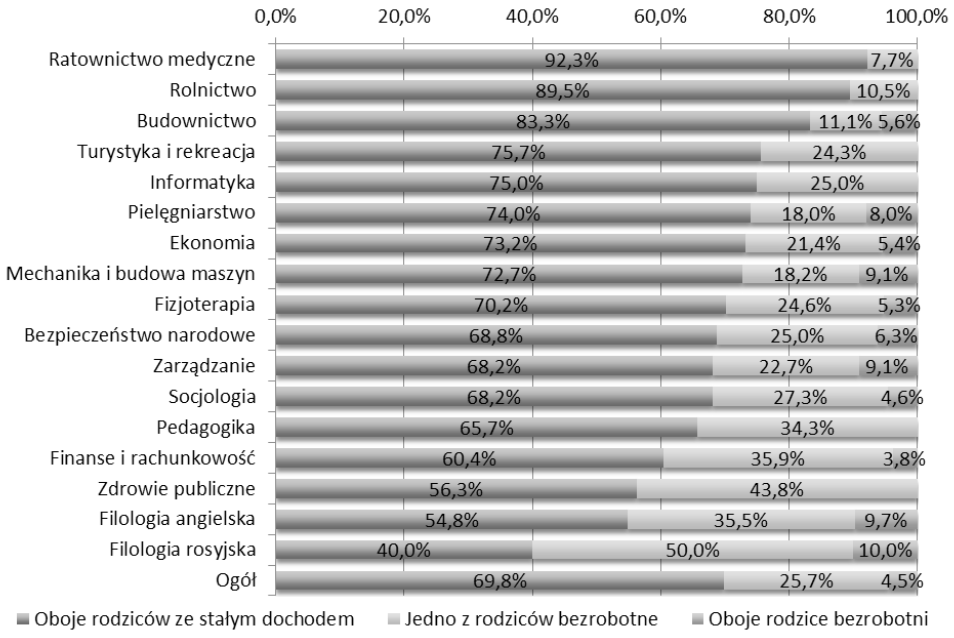

Rycina 6. Wybór kierunku studiów z uwzględnieniem aktywności zawodowej rodziców studenta
Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie prezentowanego zestawienia na rycinie 6 można przyjąć, iż na 9 kierunkach studiów oboje rodziców studenta pracuje powyżej średniej wyliczonej dla próby ogółem (69,8%), zaś na 8 kierunkach poniżej. Jeden z rodziców nie posiada zatrudnienia na każdym kierunku studiów, gdzie średnia dla tej cechy wyniosła 25,7% badanych, co pozwala stwierdzić, iż powyżej tej średniej znaleźli się rodzice studentów z 6 kierunków studiów. Najwięcej bezrobotnych obojga rodziców było na filologii rosyjskiej (10,0%) oraz filologii angielskiej (9,7%), a także zarządzaniu oraz mechanice i budowie maszyn, po 9,1%; z czego na 7 kierunkach odnotowano ich mniej niż wyniosła średnia dla ogółu (4,5%).

Można przyjąć, iż w grupie respondentów na wszystkich kierunkach studiów (oprócz filologii, specjalność filologia rosyjska) co najmniej u połowy z nich pracuje oboje rodziców.

Wnioski

Dokonana analiza otrzymanych wyników badań pozwoliła na przyjęcie następujących wniosków końcowych:

1. Średni poziom dochodu netto na jedną osobę w gospodarstwie domowym studentów I roku wyniósł 810,00 zł.
2. Liczba osób w gospodarstwie domowym stanowiła średnio 3,9 osoby.
3. U blisko 70,0% badanych oboje rodzice pracują i osiągają stałe dochody, głównie pochodzące z zatrudnienia u kogoś, pracy w gospodarstwie rolnym oraz prowadząc własną działalność gospodarczą.
4. Bezrobotny rodzic to o 37,0% częściej matka niż ojciec.
5. W grupie studentów I roku przedział dochodów netto na gospodarstwo domowe wyniósł 2475,00 zł - 5308,00 zł.
6. Najkorzystniejszą sytuację materialną posiadali studenci na kierunku ratownictwo medyczne, najmniej zaś korzystną na filologii, specjalność filologia rosyjska.

Literatura:

1. Chłoń-Domińczak, A. (2015). *Regionalne uwarunkowania decyzji edukacyjnych – wybrane aspekty*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
2. Diwan, V., Minj, C., Chhari, N., De Costa, A. (2013). Indian medical students in public and private sector medical schools: are motivations and career aspirations different? – studies from Madhya Pradesh. *BMC Med Educ*., *13,* 127. Pobrane z: www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3851318. https://doi.org/10.1186/1472-6920-13-127.
3. Exposé Prezesa Rady Ministrów Jerzego Buzka podczas Posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 10.11.1997 r. Pobrane z: www.sztuki.awardspace.info/serwis/exjbp.html.
4. Gasparski, W. (2004). *Wykłady z etyki biznesu*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego.
5. GUS (2016). *Sytuacja gospodarstw domowych w 2015 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych*. Warszawa. Pobrane z: www.stat.gov.pl/download/gfx/.../pl/.../1/sytuacja_gospodarstw_domowych_w_2015.pdf.
6. Heim, R. (1996). Problemsituation Studienbeginn. Ausgewählte Motive und Einstellungen von Studienanfängern und hochschuldidaktische Folgerungen für die sportwissenschaftliche Lehre. *Sportunterricht, 45*(2), 52–59.
7. Jakubowska, U. (2004). The evaluation of the state and democracy as predictors of poles' adjustment to the new political system. W: T. Maruszewski (red.), *Adaptacja do zmian* (s. 239–252)*.* Kolokwia Psychologiczne, t. 12, Warszawa: IP PAN.
8. Kosiba, G., Madejski, E., Jaworski, J. (2014). Motywy wyboru zawodu a pełnienie roli nauczyciela. *Teraźniejszość – Człowiek – Edukacja, 67*(3), 75–87.
9. Kucharski, A., Ligocka, M. (2012). Maturzyści o motywach i źródłach poszukiwania informacji dotyczących studiów. *Opuscula Sociologica, 1*, 45–57.
10. Kusurkar, R. A., Ten Cate, Th J., van Asperen, M., Croiset, G. (2011). Motivation as an independent and a dependent variable in medical education: A review of the literature. *Med Teach, 33*(5), e242–e262. https://doi.org/10.3109/0142159x.2011.558539
11. Mandrosz, J. (2002). Czynniki ograniczające racjonalność poglądów i zachowań politycznych. W: K. Skarżyńska (red.), *Podstawy psychologii politycznej* (s. 164–186). Poznań: Zysk i S-ka.
12. Michałowska, D. A. (2013). Wartości w świecie edukacji na początku XXI wieku. Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNS UAM.
13. Międzynarodowa Komisja do spraw Edukacji dla XXI wieku pod przewodnictwem Jacques'a Delorsa (1998)*. Raport dla UNESCO. Edukacja: jest w niej ukryty skarb*. Warszawa. Pobrane z: www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/4_Filary_Raport_Delorsa.pdf.
14. Pemmer, G. (2009). *Berufswahl Sportlehrer*. Wien: Diplomarbeit.
15. Piecuch, A., Makowska, J., Sarnocińska, J., Kozłowska-Wojciechowska, M. (2013). Socjalizacja studentów farmacji WUM do roli zawodowej aptekarza. *Farm Pol., 69*(3), 154–158.

16. Polcyn-Radomska, M. A. (2014). Wartość, znaczenie i uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego. *Kwartalnik Naukowy, 1*(17), 216–233.
17. Smoleń, E. (2014). Motywy wyboru kierunku studiów pielęgniarstwo w opinii studentów. *Pielęgniarstwo XXI wieku, 3*(48), 31–36.
18. Stewart, F. H., Shields, W. C., Hwang, A. C. (2016). A prescription for real security [editorial]. *Contraception, 70*, 179–181. https://doi.org/10.1016/j.contraception.2004.06.002
19. Wasielewski, K. (2012). Zmiany poziomu aspiracji edukacyjnych młodzieży jako efekt adaptacji do nowych warunków społeczno-ekonomicznych. W: M. Zahorska, *Zawirowania systemu edukacji. Z perspektywy socjologicznych warsztatów badawczych* (s. 72–84). Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
20. Wróżyńska, H. (2007). Rola i znaczenie wykształcenia w świadomości dorosłego człowieka w opinii studentów. *Homines Hominibus, 1*(3), 23–36.